

A SZABADSÁG NAPJA

Csongrád megye és a szabadságharc

A március 15-i pesti eseményekről 17-én, pénteken délután jött a hír. A nemzeti zászlókkal föllobogózt „Pannónia” gőzös hozta Szegedre. Egyik-másik utas, magával hozta Petőfi kinyomtatott Talpra magyar-ját is. Nemsokára híre járt annak is, hogy lovas-posta sürgőnyt hozott a helyettes főbíróhoz, aki a mai Széchenyi-téren összegyűlt tömeg előtt olvasta fel. Az országgyűlésről küldték a követek. „Hazánk újjászületésének órája megkondult, a magyar hazánk 300 éves küzdés és szenvedés után egy nagy és dicsőbb jövődönék nézhet elébe, a régi átok szünni kezd... a bécsi abszolutikus trányú kormány megbukott, herceg Metternich, ezen átkos rendszernek személysítője többé — Istennek hála! — nem miniszter!”

Este már a Hódító-partján is ki-gyultak az örömtüzek, Hódmezővársárhelyre is elérkezett a nagy hír és a madárnál sebesebben végig szállt az egész megyében.

Megalakult az első magyar felelős minisztérium, melynek egyik tagja Csongrád megye legnépse-rűbb embere, a megyei törvényha-tóság ellenzékének vezére, Klauzál Gábor lett.

A MÁRCIUS 15-I ESEMÉNYEK UTÁN két héttel, március 31-re Szegvárra (az akkori megyeszékhelyre) összehívták a megyei köz-gyűlést, melyen a főispán és az alis-pán: Bene József és Temesváry István, letűnt feudális rend gyűlőt emberei, nem mertek megjelenni — így a néppel rokonszenvező, liberá-lis gondolkodású másodalispán, Do-bossy Lajos vezette a gyűlést.

Igazi népgyűlés volt ez a köz-gyűlés. Nem a méltóságos karok és rendek képviselői jelentek meg itt, hanem mindenki Csongrád megyé-ből, aki tehetett. Kicsinek is bizo-nyult a vármegyeháza gyűlésterme és ezért a vármegyeháza előtti nagy téren, a szabad ég alatt tartották meg a gyűlést.

Óriási lelkesedés közepette olvas-ták fel az első magyar miniszter-elnök első leiratát, mely az esemé-nyekről tudósítja a megyét. Elha-tározta a gyűlés:

„Addig is, míg a népnek a po-litikai jogokban való részesíté-se a megállapítandó képviselői rendszer alapján létrejön, a Csongrád vármegyei nép a köz-tanácskozáshoz bevéteit.”

Ezzel annyi mellőzés és szenve-dés után a megye népe végre ke-zébe vette saját sorsának intézését. Nagyszerű napok következtek. Rö-vid idő alatt megalakult a nemzet-ország, a közcsempé bizottság, meg-szüntették az úri bíráskodást. Köz-ben az országgyűlés törvényre emelte a márciusi 12 kívánságot. Ezeket az új törvényeket Csongrád megyében a Szegváron május 2-án tartott rendes közgyűlésen hirdet-ték ki. Erre a megye egész lakos-ságát meghívták, bárki felszólal-hatót, szavazhatott. Itt erősítették meg Szemere Bertalan belügyi-miszternek leiratát s választották

meg főispánnak Kárász Benjamin szegedi földbirtokost, Kossuth lel-kes hívét és barátját.

1848 nyarán megválasztotta Cson-grád megye is képviselőit az első népképviselői országgyűlésbe. Vá-sárhelyről Török Bálint, a szegvári kerületből Bagóy Sándor, a tápei kerületből Somogyi Antal, Szentse-ről Horváth Ferenc, Csongrádról Klauzál Gábor, Szegedről pedig Osztróvsky József és Rengey Fer-dinánd képviselte a választókat.

A HAZA és a saját háza tájé-kának szabad, békés építésére töre-kedtek megyei elődeink, az új, jobb háza alkottására, — de délről és nyugatról egyre rémitőbb hírek ér-keznek, hogy „A fondor hatalom-mal — Rabló, zsvány szövetekezett”, a Béccsel szövetekezett Jellasi-ch hátha támada a magyar szabadsá-got.

Aggasztó hírek jöttek Torontál-ból, Temesből, Bácskából. A zentai polgármester Csongrád megyétől kért segítséget. A vásárhelyi öreg templom előtti téren Török Bálint képviselő toborzott a zentaiak meg-ségítésére nemzetőri csapatokat:

„Hazafii kötelességet teljesíték, midőn itt e helyről fölkérem polgártársaimat, hogy a vész el-hárítására testvéreink segélye-zésében nemeslelkűleg siesse-nek.”

Július elején újabb veszedelemről jött értesítés. A szerbek Szt. Ta-másnál erős állást foglaltak, fel-gyújtották a vidéket, a császári csapatok is támogatták. Eder Fri-gyes tábornok újabb 2000 nemzet-őrt kér Csongrád megyéből, — me-gyénk a kérésre méltó választ ad: 6000 fegyveres, kaszás népfelkelő indul Jellasi-ch hordái ellen.

A veszély egyre nő, más és más oldalról újabb és újabb ellenséges csapatok törnek hazánkra. Kossuth személyesen indult el, hogy az al-földi magyar népet tömeges fegy-verfogásra tüzelje. Kecskemétről jött Csongrádra: Szeptember 30-án érkezett ide. Vele jött Jókai is. Igen rossz úton kellett a kocsinak ha-ladnia, leszállt a kocsiról és társai-val toronyirányt tartott a városba. A csongrádi népfelkelő lovasok vagy kétszázan, vágatva siettek a várva várt nagy férfi elé. „Kétezer ilyen lovassal a poklokot is keresztül mennék.” — felelte a csongrádiak üdvözlésére, Október 1-én Szent-

sen, 2-án Hódmezővásárhelyen be-szélt Kossuth, ott ahol ma érc-szobrá áll.

Vásárhelyről azzal az üzenettel ment Jókai a honvédelmi bizott-mányhoz Pestre, hogy százezer ma-gyar harcos van indulóban a Duna felé.

KOSSUTH SEREGE nőttön-nőtt, Szegeden október 4-én valóságos tengerre nőtt az utca, tízezer em-ber mondta esküre emelt kézzel Kossuth után a szent fogadást:

„hazánk szabadságából egy haj-szályt utolsó csepp vérünkig elraboltatni nem engedünk. Es-küszünk, hogy hazánkat védeni fogjuk, míg lesz közülünk egy, aki karját felemelheti!”

E nap tetőpontja az volt, amikor Kossuth a szegedi nép lelkesedését látva, meghatódottan kijelentette, hogy ő is Szeged zászlájához csat-lakozik.

Egressy Gábor, minden idők leg-nagyobb magyar színésze, a lelkes szabadságharcos, Csongrád megye kormánybiztosa 28-án elrendelte, hogy a vásárhelyi nemzetőrség 48 óra alatt Nagybecskereken legyen és Kiss Ernő tábornok rendelkezé-sére álljon.

Csongrád megye területén nem voltak komoly csaták, de me-gyénk harcosai az ország különböző részein, főleg a déli végeken vítak a haza szabadságáért. Mindenütt vitézül harcoltak, olyan harcosok-nak mutatkoztak, amilyennek Kos-suth Lajos festette a csongrádi har-cosokat, a poklok tüzen is keresztül verekedtek magukat. Hány pokollal kellett megküdeniök Jellasi-ch ha-daival, az osztrák és a cári ágyúk-al. De elődeink bátran harcoltak; tudták, hogy a haza szabadságá-ról, családjuk, gyermekeik jövőjéről van szó.

1848—49 nemcsak az ország, de Csongrád megye történetének is ra-gyogó fejezete. Megmutatta népünk, hogy mire képes, ha szabadnak érzi magát, ha magának vallhatja ha-záját.

Csongrád megye felszabadult népe büszkén emlékezik a március 15-i évforduló alkalmával szabad-ságharcos nagy elődeire.

Osváth Béla

Orvostörténeti előadás a Közalkalmazottak Szakszervezetének kultúrotthonában

Szeged orvosai, egészségügyi tu-dományos dolgozói méltó keretek között ünneplik meg március 15-e emlékét. A Társadalom és Termé-szettudományi Ismeretterjesztő Társulat rendezésében Dr. Jákó Gyula egyetemi tanár, az I. sz. Sebészeti Klinika igazgatója tart előadást. Orvosok a szabadságharcban cím-mel március 15-én este 7 órai kez-

dettel a Közalkalmazottak Szaka-szervezetének Kultúrotthonában (Vörösmarty-utca 5.)

Az érdekesnek ígérkező vetített-képes előadás után a szegedi Ál-lami Nemzeti Színház művészei szerepelnek, Kovács János Petőfi-verseket mond, Radics Tibor pedig a Bánk bán-ból és a Hány János-ból énekel részleteket.

A DISZ a Márciusi Ifjúság dicső hagyományainak örököse és folytatója

Március 15-én az egész magyar ifjúság forró lelkesedéssel ünnepli az 1848—49-es forradalom 107 éves évfordulóját. Ezen a napon népi demokráciánk ifjúsága hitet tesz, amellyel, hogy méltó örököse és egyenes folytatója a márciusi ifjú-ság dicső forradalmi hagyományai-nak. A márciusi ifjúságot Petőfivel és Vasvárral az élen mindenkor a haza, a nép iránti odaadás, hűség és szeretet jellemezte. A magyar haza függetlenségéért, a magyar nép szabadságáért, szebb jövőjéért harcoltak és áldozták fiatal életük-et. A forradalomban való helyt-állásuk bizonyítja a márciusi ifjú-ság hősiességét, lángoló hazasze-retetét.

Szeged ifjúsága is tevékenyen részt vett az 1848—49-es forrada-lomban, a Habsburg-rendszer elleni harcban. A Pozsonyból hazatért szegedi jurátusok terjesztették az ifjúság között Kossuth forradalmi eszméit. A szegedi fiatalok a magyar szabadságharc számos ifjú hőst adták. Amikor Kossuth toborzó útja során a hon védelmére hívta fel Szeged népet, ehhez a felhíváshoz elsősorban Szeged lelkes ifjúsága csatlakozott. A honvéd harcok so-rán a szegedi fiatalok sok dicsősé-get szereztek a hazának.

Az 1848—49-es szabadságharc a tömeges hősiessége ellenére vere-séget szenvedett, azonban március eszméi, és a magyar szabadságharc hagyományai kiolthatatlanul éltek az elnyomatás sötét éveiben a ma-gyar nép és a magyar ifjúság szí-vében. A Magyar Kommunista Párt megalakulásától kezdve élére állt a

magyar nép évszázados szabadság-küzdelmének és győzelemre vitte a márciusi forradalom célkitűzéseit, a magyar dolgozó nép felszabadítá-sának ügyét.

A márciusi ifjúságot a lángoló hazaszeretet és a nép ügyének oda-adó szolgálata jellemezte. Ezek a tulajdonságok kell, hogy jellemez-zék Szeged DISZ fiataljait is, ha a márciusi ifjak forradalmi örökebe akarnak lépni. Szeged DISZ-istái a márciusi eszmék szellemében har-coljanak hazánk szocialista felvirá-goztatásáért, népünk jólétéért és boldogulásáért. Minden magyar fia-tal hazafias ügye, hogy egyember-ként vegye ki részét a béke és jó-lét programjának megvalósításá-ból, a magyar föld felvirágoztatá-sáért folyó harcból. Azok méltók a márciusi fiatalok emlékéhez, akik ma erejüket nem kímélve fáradoz-nak a párt III. kongresszusára tett felajánlás teljesítésével, akik jobb munka- és tanulmányi eredmé-nyekkel segítik elő népünk jólétét, a szocialista társadalom építését. Ebben a harcban különösen nagy feladatok állnak a falusi DISZ fia-talok előtt. A falusi fiatalok jó munkája nagyban hozzájárul ahhoz, hogy több kenyér, hús, zsír jusson dolgozó népünk, a munkásosztály asztalára, hogy még szebbé, gonda-lanabbá váljon az élet. A falusi fia-talok jó munkája elősegíti, hogy több nyersanyag jusson üzemink-nek, több cipő, ruha jusson a dol-gozóknak.

A falusi fiatalok nagy munkáját komolyan segíthetik az üzemek, az iskolák, az egyetemek ifjúsága, akik védnökséget vállalnak egy-egy gép-állomás, tsz és falu fiataljai fölött. Az egész magyar ifjúság hazafias ügye segíteni a pártot és a kor-mányt a magyar föld felvirágozta-tása, programjának diadalra jut-tatásában. — Szeged ifjúságának ismernie kell, hogy ma a hazasze-retet, a nép iránti odaadás egyetlen fokmérője a fegyelmesség, kitartó munka a nép ügyéért, a haza javá-ra. Ifjúságunk ma magasra emeli a márciusi fiatalok dicső lobogóját és tömörülve szeretett pártunk kö-ré, ifjú lelkesedéssel harcol a bol-dogság és jólét társadalmá — a szo-cialista társadalom felépítéséért.

DISZ Városi Bizottsága

Föltámadott a tenger

PETŐFI SÁNDOR VERSE

Föltámadott a tenger,
A népek tengere;
Ijesztve eget-földet,
Szilaj hullámokat vet
Rémitő ereje.

Látjátok ezt a táncot?
Halljátok e zenét?
Aki még nem tudtátok,
Most megtanulhatjátok,
Hogyan mulat a nép.

Reng és üvölt a tenger,
Hánykódnak a hajók,
Süllyednek a poklokra,
Az árboc és vitorla
Megtörve, tépve lóg.

Tombold ki, te özönvíz,
Tombold ki magadat,
Mutasd mélységes medred,
S dobáld a fellegekre
Bőszült tajtékodat;

Jegyezd vele az égre
Örök tanulságot:
Habár fölül a gálya,
S alul a víznek árja,
Azért a víz az úr!

1848 MÁRCIUS 15

Dicső napra emlékezünk, amelyről oly sokat olvastunk jeleseinkektől. Mondja el ezúttal egy szemtanú március 15-e történetét. Az alábbiakban az „Eletképek” ismeretlen újságírójának tudósítását közöljük, amely a lap 1848. március 19-i számában jelent meg.

szavala el a nép között:

Talpra magyar, hí! a haza!...
A vers utolsó sorait dörögve esküdte utána a nép s innent ment egyenesen az egyetemi fiatalsággal egyesülni. Vasvári Pál hita fel közgyűlésre a tanulóifjúságot s az egy akaratkal követte a vezéreket.
A nép szónokai közül Jókai harmadszor is nyílt piacon felolvasa a proklamációt, s Petőfi elszavala fentebb dalát, melynek végeztével rögtön elhatározott, hogy a nép a proklamáció első pontját, a saját szabadságot, saját önhatalmánál fogva teljesülésbe viendi, mit meg is tett, innent tömegestül Landerer és Heckenast nyomdájára menvén, hová a rend és a béke fenntartása tekintetéből választmány tago-kul Petőfi, Vasvári, Vidács és Jókai kül-detének be, a nyomdatulajdonost felszólítandók: hogy kívánja-e az el nem kerül-hető kényszerítés be nem vártával a ki-kiáltot tizenkét pontú programot s Pe-tőfi felolvasott költeményét censura nél-kül kinyomtatni? A nyomdatulajdonos en-gedett s a kívánt iratok rögtön németre is lefordítva néhány pillanat múlva a gyorsajtó alól ezével kerültek elő.
E közből többen kezdtek szónokolni a néphez: Szólt Irinyi József, Vasvári, Buloyovszki, Egressy Gábor, Irányi, Vidács, Jókai s néhányan németül is, mi annak manifestuma: hogy az ügyet idegen ajkú polgártársaink is fölkarolták.
Az eső szüntelen esett. Jó jell! mondá a nép. Párizsban, Palermóban és Bécsben is esett, mikor a nép jogait követelte. Dél-

után a museum terén összegyűlt nép elha-tározá a városházára menni s ott a pol-gári kart s városi tanácsot az egyesülés-re s kívánatai aláírására felszólítani.

A nép, ideiglenes választmányát a tanács és polgárság választmányával egyesítendő kinevezve, kívánta, hogy Stancsics Mihály, ki sajtói állítólagos vétségei miatt fogva van Budán, — miután kimondatott, hogy censurái törvények nálunk nincsenek, nem is voltak soha — szabadon bocsáttassék s a censurale collegium rögtön mentessék fel hivatalától.

Ez nap délutánján a nép kívánta a szin-házi aligazgató Bajza Józseftől: hogy a színházban e nap ünnepélyre teljes kivi-lágítás mellett Bánk bán adassék elő.

Ez alatt a nép, a megszáditott Stancsics kocsiját önkézzel vonva át Budáról a színház teréig, bevonult a színházba, mely mindenki számára ingyen megnyit-tatott.

A zenekar főváltva a Rákóczi-indulót, Marcellist és Hunyadi László szebb he-lyeit hangoztatta.

Másnap legelső teendője volt a népnek nemzetőrség tetteles életbelépteté-sét követelni, s e végre aláírások nyit-tak meg azok számára, kik a nemzetősé-get alkotni kívánják; néhány óra alatt több ezerre ment az aláírás. A nép köve-telte a fegyvereket.

A katonai hatóság jelenté: hogy csak 500 fegyvert adhat, mert a többi Komá-romba vitették. Ezt Lederer tábornagy ka-

Tartsátok tiszteltben e napot, melyen a nép szava először megszólalt. Már-tius 15-dike az, irjátok föl szíveitekbe és el ne felejtétek.

A magyar nemzet szabadsága e naptól kezdődik. A nemzet történetében ez volt az epochalis nap. Ezentúl minden új di-csőséget fog számotokra hozni; a nép föl-ébredt, a nép kivívta jogait, miknek lán-czaít legközelebb találta.

Martius 15-dikén reggel a fővárosi fia-talság, mely a józanabb pártnak nevezett töredék által ajánlott türelmet és várako-zást sérelmel gyógyszerül nem tartotta elegendőnek, adandó reformlakomája föl-ött tanácskoznia egybegyülekezvén, ez al-kalommal Jókai Mór következő procla-mációt kiáltott ki úgyszólván: „Testvé-reim! A pillanat, melyet élünk, komo-lyabb teendőkre szólít fel bennünket. Európa minden népe halad és boldogul, haladunk, boldogulunk kell nekünk is. Legyen béke, szabadság, egyetértés! Köve-teljük jogainkat, melyeket eddig fölünk elvontak, s kívánjuk, hogy legyenek azok közősek mindenkivel. Kívánjuk a saját szabadságát, censura rögtön eltiltását; — felelős minisztériumot Budapestre; — évenkénti országgyűlést Pesten, és azt, rögtön! — Törvényelőtti egyenlőséget pol-gári és vallási tekintetben; — kívánjuk: hogy a nemzeti őrsereg rögtön föllállítas-sék, védje hazáját minden férfi; — közös teherviselést; — urbéri viszonyok meg-szüntetését; — esküdt széket képviselőt alapján; magunk választjuk bírónkat ma-gunk közül; — nemzeti bankot, idegen bankjegyeket nem akarunk elfogadni.”

E proklamáció minden egyes pontjait mennydörgő helyesléssel fogadta a nép s kinyilatkozta: hogy azt saját manifestu-mál fogadja el.

Ekkor Petőfi Sándor lép fel s honfidalát